

9. Sınıf Masal/Fabl Ünitesi

Masal Nedir? Masalın Tanımı

Masal; sözlü edebiyat geleneği içinde halkın anonim olarak oluşturduğu, dilden dile, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, olağanüstü kişilerin başından geçen olağandışı olayları anlatan edebî türe **masal** denir.

Masalın tanımını maddeleştirirsek;

1. Sözlü gelenek içinde yer alır.
2. Anonim eserlerdir.
3. Dilden dile, kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.
4. Olağanüstü kahramanlar ve olağandışı olaylar vardır.

Masalların Özellikleri

1. Olaya dayalı, sanatsal metinlerdir.
2. Genellikle bir tekerleme ile başlar.
3. Olaylar, hayalî mekânlarda ve belirsiz geçmiş zamanda geçer.
4. Olaylarda, öğrenilen geçmiş zaman (mış-miş) ve geniş zaman (ar-er) kullanılır.
5. Devler, periler, cinler, padişahlar, prensler, prensesler genel olarak kullanılan masal kahramanlarıdır.
6. Masalların özü iyi ile kötünün mücadelesidir.
7. Masallar iyilerin kötülerini yenmesi üzerine kurgulanmıştır.
8. Yalın, duru, akıcı bir dil kullanılır.
9. Masalarda ayrıntılı tasvir ve okunması zor sözcüklere yer verilmez.
10. Masalların başında, ortasında ve sonunda kalıp sözlere yer verilir.
11. Masalların söyleyeni belli değildir. Anonimdir.
12. Halk arasında dilden dile söylenerek gelecek kuşaklara aktarılan masallar, sonradan yazıya geçirilmiştir.

Önemli: Masalarda iyilik, güzellik, doğruluk, yardımseverlik gibi evrensel değerler yer alır; dinî ve millî öğelere yer verilmez.

Masal Planı

1. Döşeme –2. Serim –3. Düğüm –4. Çözüm –5. Dilek

1. Döşeme: Tekerleme söylenen bölümdür. Bu bölümde amaç dinleyicinin ilgisini olaya çekmedir.

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...” gibi kalıplaşmış ifadeler kullanılır.

2. Serim: Masal kahramanlarının tanıtıldığı bölümdür.

“Bir memleketin birinde...” gibi sözlerle olaya geçilir.

3. Düğüm: Olayın ayrıntıları okuyucuya aktarılmaya başlanır. İyiler ile kötüler arasındaki çatışma ortaya çıkar ve olaylar bu bölümde giderek gelişir. Merak duygusunun en ön planda olduğu bölümdür. Olaylar hızlanarak çözüm noktasına yönelir.

4. Çözüm: Bu bölümde iyiler kazanır ve kötüler kaybeder. Kötülerin cezalandırılmasıyla olay çözülür.

5. Dilek: Çözüm bölümünde olayların sonlanması sonrasında bu bölüm de “Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine”, “Darısı yurdumuzun güzelleri başına” gibi iyi dilek bildiren kalıplaşmış sözlerle son bulur.

Masalların Tarihçesi

Masalların kaynağı Eski Yunan ve Hint mitolojileridir.

1. Eski Yunan edebiyatındaki Ezop Masalları, tarihte bilinen en eski masal ve fabl örnekleri olup MÖ 6. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.

2. Ezop Masallarında kahramanlar genellikle hayvanlardır.

3. Hint edebiyatında kaleme alınan Pançatantra ve Beydeba'nın yazdığı Kelile ve Dimne, Doğu'daki ilk masal ve fabl örnekleridir.

4. Binbir Gece Masalları, Arap ve İran kaynaklı olup bu masalların anlatıcısı Şehrazat'tır.

5. Grimm Kardeşler, Almanya'da halk arasında yaşayan masalları derleyerek 1812 yılında “Çocuk ve Yuva Masalları” adıyla yayımlamışlardır. Ancak bu masallar **Grimm Masalları** olarak adlandırılmaya devam etmektedir.

6. Masal türünün önemli yazarlarından biri de Danimarkalı yazar Andersen'dir. **Andersen Masalları** olarak adlandırılan bu masalların en önemlisi “Kibritçi Kız” masalıdır.

Türk Edebiyatında Masalların Tarihçesi

1. Türk edebiyatında Uygur Dönemi eserlerinden olan **Kalyanamkara ve Papamkara** (iyi niyetli şehzade ile kötü niyetli şehzade) **ilk masal örneği** olarak kabul edilir.

2. Osmanlı Dönemi'nde sözlü gelenekten derlenerek hazırlanan **Billur Köşk, ilk Türk masallarındandır.**

3. XIX. Yüzyıldan sonra masallar Türk Halk Edebiyatında "kıssa" sözcüğüyle ifade edilmiş ve daha sonra da "mesel" sözcüğüyle masal kavramı karşılanmaya çalışılmıştır.

4. Bugünkü anlamda masal sözcüğünü ilk kullanan sanatçı Tanzimat edebiyatının en büyük şairi olan ve vatan şairi olan **Namık Kemal**'dir.

Namık Kemal; **Mukaddime-i Celal** adlı eserinde masalı eğitici, terbiye edici özellikte, bütünüyle hayalî olaylardan meydana gelen bir anlatım türü olarak tanımlamıştır.

5. **Pertev Naili Boratav, Eflatun Cem Güney, Naki Tezel** gibi önemli araştırmacılar Türk masallarını derleyerek yayımlamış ve Türk masallarını ölümsüzleştirmişlerdir.

Türk Masallarının Özellikleri

1. Türk masallarının kahramanı devler, cadılar gibi olağanüstü varlıklarla insanlar ve hayvanlardır.
2. Masalarda iyiler; hükümdar, derviş, padişah, Keloğlan; kötüler ise cadılar, devler, vezirlerdir.
3. Türk masallarında genel olarak tilki, aslan ve Zümrüdüanka kuşu en sık rastlanan hayvanlardır.

Türk ve Dünya Masalları

Millet	Masal Adı
Yunan Masalları	Ezop (Aisepos) Masalları
Hint Masalları	1. Pançatantra 2. Kelile ve Dimne 3. Binbir Gündüz Masalları
Arap – İran Masalları	Binbir Gece Masalları
Alman Masalları	Grimm Kardeşler Masalları
Danimarka Masalları	Andersen Masalları
Fransız Masalları	Charles Perrault Masalları
Uygur Masalları	Kalyanamkara ve Papamkara
Osmanlı Masalları	1. Billur Köşk Masalları 2. Keloğlan Masalları

Kaynaklarına Göre Masallar

1. Uygur Kaynağı	a. Kalyanamkara ve Papamkara b. Altun Yaruk c. Üç Prense Bir Parsın Hikâyesi
2. Hint Kaynağı	1. Pançatantra 2. Kelile ve Dimne 3. Tutiname 4. Baharı Daniş
3. Arap ve Fars Kaynağı	1. Mantiku't Tayr 2. Binbir Gece Masalları
4. Batı Kaynağı	1. La Fontaine Masalları 2. Ezop Masalları 3. Grimm Kardeşler Masalları
5. Türk Kaynağı	1. İbn-i Sina Hikâyeleri 2. Billur Köşk Masalları 3. Keloğlan Masalları 4. Dastanı Ahmet Harami

Dünya Edebiyatının En Önemli Masalları

Pançatantra:

- Beydaba tarafından derlenmiştir.
- Dünya edebiyatının ilk masal örneklerinden biri olarak kabul edilen **Pançatantra**, "beş kitap" veya "beş ilke" anlamına gelmektedir.

ÖNEMLİ: Pançatantra dünya edebiyatında masalların ve fablların kaynağı olarak kabul edilen bir şah eserdir.

Kelile ve Dimne:

- Hint mitolojisinden izler taşıyan bu eser Kelile ve Dimne adındaki iki çakal arkadaşın başından geçen olayları ele alır.
- Kelile zeki ve doğru yolda giden, Dimne ise yalan ve yanlış yol edinmiş karakterlerdir.
- Kelile ve Dimne masalı Pançatantra masallarının içinde yer alan bir masaldır.

Ezop Masalları:

- Ezop tarafından MÖ 6. Yüzyılda derlenen bu masalarda kahramanlar; bitkiler, hayvanlar ve cansız varlıklardır.
- Birçok Türk edebiyatçısı (Nazım Hikmet, Nurullah Ataç, Orhan Veli, Ülkü Tamer, Sabahattin Eyüboğlu gb.) tarafından çevrilen bu masallardan en önemlileri “Ağustos Böceği ile Karınca, Karga ile Tilki, Kurt ile Kuzu” gibi masallardır.

Binbir Gece Masalları

- Hayali bir kişi olan Şehrazat tarafından anlatılan bu masallar masal kaynakları içerisinde son derece önemli bir yer tutar.
- “Ali Baba ve Kırk Haramiler, Alaaddin’in Sihirli Lambası” gibi önemli masalların yer aldığı ve Arap-İran kültüründen izler taşıyan bu masallar 8. yüzyılda ortaya çıkmıştır.
- Binbir Gece Masallarının temeli kadınlara güvenmeyen Şehriyar adlı bir hükümdarla vezirin kızı olan Şehrazat adlı bir kızın yaşadıkları ele alınır.

Grimm Kardeşler Masalları

İki Alman yazar olan Jacop ve Wilhelm Grimm kardeşler tarafından kaleme alınan bu masalların en önemlileri;

- Hansel ve Gratel,
- Fareli Köyün Kavalcısı,
- Uyuyan Güzel,
- Pamuk Prenses ve
- Yedi Cücelerdir.

Perrault Masalları

“Kaz Anamın Öyküleri” olarak derlenen ve “Kırmızı Başlıklı Kız, Uyuyan Güzel, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Kül Kedisi gibi önemli masalların yer aldığı Perrault Masalları Fransız edebiyatının önemli eserleridir.

Andersen Masalları

Danimarkalı yazar Andersen tarafından derlenen bu masalarda bazıları; “Çıplak Kral, Çirkin Ördek Yavrusu, Kibritçi Kız, Uçan Sandık” gibi masallardır. Bu masallar İskandinav kültüründen izler taşır.

Fabl Nedir? Fablın Tanımı

Ders verme amacıyla kahramanları genellikle hayvanlardan seçilen didaktik (öğretici), manzum bir edebi türdür.

Fablların Özellikleri

1. Kahramanları hayvanlardır.
2. Şiir (manzum) şeklinde yazılırlar ve öğüt verme amaçlanır.
3. Bu öğüt, genellikle bir atasözü ya da özdeyiş yoluyla verilir.
4. Fabllarda verilen öğütler somut olaylar yoluyla okuyucunun zihninde yer etmesini sağlar.
5. Konu sınırlaması yoktur, olay örgüsünü iyilik-kötülük üzerine kurulan çatışmalar belirler.
6. Kahramanlık, cesaret, yardımlaşma, kurnazlık, kibir, kıskançlık gibi özelliklere sahip kahramanlar bulunmaktadır.
7. Fabllarda teşhis ve intak sanatları kullanılmaktadır.
8. Olay eksenli olan fabllarda öyküleyici anlatım kullanılır.
9. Masalarda olduğu gibi yer ve zaman belli değildir.
10. Son derece sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.
11. Dostluk, korku, sevgi, yardımlaşma, arkadaşlık gibi evrensel konular ele alınmıştır.

Fablların Tarihsel Gelişimi

1. Masallarla beraber ortaya çıkmış olan bu tür genel olarak hayvan masalları olarak adlandırılmıştır.
2. Bu sözcük Latince hikâye anlamına gelen “fabula” sözcüğünden türemiştir.
3. Dünya edebiyatında ilk fabl örneği Beydaba tarafından kaleme alınan Kelile ve Dimne adlı olarak kabul edilebilir.
4. Batı edebiyatında görülen ilk fabl/masal örnekleri Ezop tarafından kaleme alınmıştır.

5. 17. Yüzyıla gelindiğinde ise fabl türünde **La Fontaine** ile birlikte büyük bir gelişim başlar.
6. XIII. yüzyılda yaşamış **İranlı şair Sadi'nin Gülistan** adlı eserinde fabl özelliği taşıyan parçalara rastlanmaktadır.
7. Türk edebiyatında 13. yüzyılda yaşayan **Mevlana**, ünlü eseri Mesnevi'de birçok hayvan hikâyesini ele almıştır.
8. Gülşehri tarafından 14. yüzyılda Feridüddin Attar tarafından kaleme alınan **Mantıku't Tayr** (Kuş dili) çevirisi fabl özelliği taşıyan önemli bir eserdir.
9. Türk edebiyatının ilk fabl örneği ise 15. yüzyılda **Şeyhi** tarafından kaleme alınan "**Harname**" adlı eserdir.
10. Tanzimat edebiyatının kurucusu olan **Şinasi**, 19. yüzyılda La Fontaine 'den yaptığı fabl çevirileri de önemli bir yer tutar.

Şeyhi'nin Yazdığı Harname'nin İçeriği

- 15. yüzyılda yaşamış olan Şeyhi bir göz doktorudur.
- Osmanlı padişahı Çelebi Mehmet'in gözlerini tedavi etmesi sonucu kendisine tımar olarak verilen Tokuzlar Köyüne giden Şeyhi, burada eski tımar sahipleri tarafından eşek sudan gelinceye kadar bir güzel dayak yer.
- Bu dayaktan 126 beyitten oluşan ve Türk edebiyatının ilk fabl örneği olarak kabul edilen o meşhur mesneviyi kaleme alır.
- Harname'de, bir öküz gibi güçlü ve kuvvetli olmak isteyen bir eşeğin buğday tarlasına girerek bütün buğdayları talan etmesi ve tarla sahipleri tarafından dövülerek kulaklarının ve kuyruğunun kesilmesiyle sonuçlanan bir olay dizisi anlatılır.
- Eserin sonunda bugünde kullanılan ve atasözü değerine ulaşan "Boynuz umarken kulaktan oldum." Sözünü bir öğüt olarak ifade etmiştir.

Fabl tarzında yazılan önemli romanlar

1. George Orwell – Hayvan Çiftliği
2. Jack London – Beyaz Diş
3. Antoine de Saint Exzupery – Küçük Prens
4. Richard Bach – Martı Jonathan Livingston

Fabllarda Plan

Serim, düğüm, çözüm ve öğüt olmak üzere dört bölümden oluşurlar.

1. Serim: Olayın geçtiği çevre ve kahramanların kısaca tanıtıldığı bu bölümden sonra olay başlatılır.

2. Düğüm: Merak duygusunun yoğunlaşmaya başladığı bu bölümde temel çatışma ortaya konur ve olay düğümlenir.

3. Çözüm: Düğümün çözüldüğü, çatışmanın sona erdiği ve olayın beklenmedik bir şekilde sonlandığı bölümdür.

4. Öğüt: Bu bölümde daha çok bir atasözü ya da özlü bir söz şeklinde verilen bir öğüt bulunur. Olayla ilgili ana fikir öğüt biçiminde okuyucuya aktarılmaya çalışılır.

Masal ile Fablın Benzer Özellikleri

1. Her ikisi de olay çevresinde gelişen sanatsal metinlerdir.
2. Öyküleyici ve betimleyici anlatım türleri kullanılır.
3. İkisinde de mekân, olağanüstü özellikler gösteren yerlerdir.
4. Her ikisinde de belirsiz bir zaman dilimi vardır.
5. Bu metinlerde anlatıcı tanrısal-ilahi-hâkim (her şeyi bilen) bakış açısidir.

Masal ile Fablın Farklı Yönleri

1. Masallarda olağanüstü kişiler yer alırken, fabllarda kahramanlar hayvanlardır.
2. Fabllar, masallar gibi tekerlemeyle başlamaz.
3. Masallarda olaylar iyilerin kazanmasıyla neticelenirken fabllarda amaç öğüt verici bir sonla bitirmektir.
4. Masallarda amaç iyiliğin kazanmasıdır; ancak fabllarda amaç, mutlaka bir ders verilmesidir.
5. Masallar düzyazı, fabllar şiir şeklinde yazılırlar. Az da olsa düzyazı şeklinde olan fabllar da vardır.